

**R. P. Ioannis Præpositi Atrebatis, E Societate Iesv, S.
Theologiæ Doctoris, & quondam in Vniuersitate
Louaniensi ac Duacensi Professoris, Commentaria In
Tertiam Partem S. Thomæ De Incarnatione Verbi ...**

LePrévost, Jean

Dvaci, 1629

Art. I. Vtrum in hoc Sacramento sit corpus Christi secundum veritatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94249](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94249)

Aduerte propter dubium, num sub speciebus aquae separatis remaneret Christi sanguis, si constaret species aquae seorsim à speciebus vini consecrati existere, debere cum omni reuerentia tractari, vel eas sumendo immediate post Christi sanguinem, vel decenti loco reponendo, donec corrumpantur.

Obijciunt 6. aqua non est de necessitate Sacramenti, ut constat; ergo non potest immediate converteri in Christi sanguinem; si enim non sit de necessitate Sacramenti, ergo est libera; est autem inaudibile esse materiam liberam in Sacramentis, praeterquam in poenitentia. Confit. Ecclesia non potest constituere materiam Sacramenti, cum ergo aqua solo praepcepto ecclesiastico admisceatur vino, non erit materia ex qua huius Sacramenti, si in naturā suā perseveret.

Resp. concedendo non esse de necessitate Sacramenti, & proinde esse materiam liberam hoc sensu, quod sine illā hoc Sacramentum in solo vino perfici possit; cum quo tamen dico consistere, quod in vino ita permisceatur, ut totum aggregatum communi usu sit & dicatur vinum, possit in sanguinem converteri, quamvis non fuerit prius in vinum conversus; & quamvis nihil simile in alijs Sacramentis invenitur, non debet mirum censeri, si probabilis huius rei ratio possit assignari. Singula Sacramenta pene aliquid habent singulare; quid ergo mirum si dicatur in hoc Sacramento aquam non esse quidem materiam necessariam Sacramenti (quod ex sensu Ecclesiae constat), si tamen vino adhibeatur, ita ut vinum praeominetur, possit consecrari, idque colligi ex Christi facto, qui iuxta sensum Ecclesiae & Patrum aquam vino in calice miscuit, & ut videtur probabilius, consecravit antequam in vinum esset conversa; quamvis ergo noluerit, eam necessario adhiberi ad valorem Sacramenti, constituit tamen, ut si adhiberetur, verum posset in sanguinem, licet forte non esset conversa in vinum, ubi.

Notanda differentia inter peccatum veniale quod dicitur materia libera poenitentiae, & aquam, quod licet peccatum veniale non sit necessario subiiciendum clauibus (de quo alibi) si tamen etiam sine peccato mortali subiiciatur, possit impendi absolutio, ut ex usu & sensu Ecclesiae constat; cuius ratio est quod sit Dei offensā, quae per absolutionem potest remitti, aqua vero non possit sola consecrari, sed mixta vino, & quidem eo modo, ut vinum praeominetur, & totum denominetur vinum.

Ad confut. respondeo quod aqua mixta vino simul cum illo vertatur in sanguinem, non habere ex eo quod praepcepto ecclesiastico vino debeat admisceri, sed ex eo quod Christus ita videatur constituisse, ut quando miscetur vino, per consecrationem convertatur in sanguinem, siue prius fuerit conversa in vinum, siue non. Ecclesia ergo suo praepcepto non constituit illam materiam, sed solum obligat ut miscetur, quae debite mixta vertatur in sanguinem. nam Christus illam consecrans videtur suo facto instituisse ut quodcumque debite apponeretur simul cum vino, cum eo converti possit in sanguinem.

QUESTIO LXXV.

De conversione panis & vini in corpus & sanguinem Christi.

ARTICULVS I.

Verum in hoc Sacramento sit corpus Christi secundum veritatem?

AFFIRMAT. Probatque tum Patrum

authoritatibus, tum congruentijs. Prima est, quod id conveniat perfectioni novae legis, ut scilicet veritas quae in lege antiqua varijs figuris fuit adumbrata, in hoc mysterio exhiberetur. Secunda est, quod id conveniat charitati Christi, ut scilicet nos sibi realiter coniungat in hoc Sacramento. Tertia quod conveniat nostrae perfectioni, quemadmodum enim per Incarnationem nobis est proposita divinitas latens sub humanitate, ita decuit perfectionem fidei nostrae, ut per mysterium Eucharistiae humanitas nobis proponeretur latens sub speciebus. idem intellige de sanguine.

DUBIVM.

Verum in Eucharistia Sacramento sub speciebus panis & vini Christi corpus & sanguis verè & realiter contineantur.

IAM ab annis octingentis varijs circa realem praesentiam Christi in Eucharistia errarunt heretici. nam quidam Ioannes Scotus circa annum Domini 800. de veritate corporis Christi in Eucharistia cepit dubitare; cuius errorem damnatum fuisse in Concilio Vercellensi sub Leone 9. scribit Lanfrancus lib. de Eucharistiae Sacramento contra Berengarium. habetur tomo 6. Bibliothecae sanctae. Huc errorem resuscitavit, & propagavit Berengarius Archidiaconus Andegavensis, ita ut licet non fuerit primus istius erroris author, ei tamen tanquam primario tribuatur, quod eum primus aperte propugnaret: contra quem scripserunt Lanfrancus, Guimundus, Algerus (opera habentur tomo 6. Bibliothecae sanctae) de quibus Petrus Cluniacensis episcopus seu tractatu contra Petrobrucianos cap. cui titulus, Contra id quod dicunt missam nihil esse, nec celebrari debere. ita scribit: *horum primus de veritate corporis & sanguinis Christi, quae Sacramento velamine tegitur, bene, plenè, perfecte, sequens melius, plenius, perfectius, ultimus optime, plenissime, perfectissime, differunt.* Eundemque errorem damnarunt praedictum Concil. Vercellense sub Leone 9. Turonense sub Victore 2. in quo Berengarius errorem suum revocavit, de quo Guimundus lib. 3. de Sacramento altaris; Romanum sub Nicolao 2. in quo tertio eundem errorem revocavit. videri potest canon, ego Berengarius, de consecratione, dist. 2. & alterum Romanum sub Gregorio 7. in quo iterum revocavit haesim, in quam saepius post revocationem

Congruentia cur Christus corpus sit in hoc Sacramento.

Varij hereticorum errores. Quidam Ioan. Scot. condemnatus in Concilio Vercellensi. Berengarius dicitur primus eius erroris Author.

Can. Ego Berengarius.

Petrobri-
tiani hære-
tici, & alij.

cationem prolapsus fuerat. Quam tamen postea tenuerunt Petrobriusiani, ut patet ex Cluniacensi citato; & deinde pertinacissime defendit Wicleff, & tandem nostri temporis haretici Carolstadius, Zuingsius & alij, docentes Christi corpus non esse verè, & realiter in Eucharistiae Sacramento; cum quibus in re ipsa sentit Calvinus, ut facili patebit conferenti varios paragraphos cap. 17. lib. 4. Institutionum, quod plerique auctores annotarunt, qui contra hareticos nostri temporis doctissimè, & luculentè scripserunt, & ita passim sentiunt Calvinista.

Conclus.
Cathol.
Corpus
Christi est
verè & rea-
liter in Sa-
crām.
Cœ. Later.
Cōstantiens.

Contra huiusmodi errorem statuitur conclusio: Corpus Christi est verè & realiter in Eucharistiae Sacramento. est de fide, definita in Concilij citatis, & quàm plurimis alijs Provincialibus item in magno Lateranensi, & refertur cap. Firmiter, §. una, de Summa Trinitate, in Constantiensis sess. 8. in qua damnantur articuli Ioannis Wicleff, quorum tertius habet: *Christus non est in eodē Sacramento identicè, & realiter propriè existentia.* in Flor. decreto de Sacramentis §. tertium est. & fusillimè in Concil. Trid. in capitibus & canonibus, vbi can. 1. dicitur: *si quis negauerit in sacrosanctā Eucharistiā Sacramento contineri verè & realiter & substantialiter corpus & sanguinem unā cum animā, & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, & proinde totum Christum, sed dixerit tantummodo esse in eo, ut in signo vel figura aut virtute, anathema sit.* videri etiam potest Clementina vnica, de reliquijs, & veneratione Sanctorum, ex Concilio Viennensi.

Florent.
Trident.

Cœ. Vienn.

Prob. 1. ex
Ioan. 6.

Probari solet 1. ex cap. 6. Ioan. vbi Notandum tum omnes pene hareticos nostri temporis, tum quosdam Catholicos sentire eo loco non agi de reali manducatione Christi; hareticos quidem moueri quòd verba Ioannis adeò sint clara, ut si semel cōcedatur eum agere de reali Christi manducatione, nulla tergiversatione possit negari ex prædicto loco haberi corpus Christi verè, & realiter esse in Eucharistia; Catholicos verò moueri, quòd existiment ex prædicto loco intellecto de reali manducatione, concludi diuinū præceptum communionis sub vtrāque specie etiam pro laicis; vnde interpretantur de manducatione spirituali per fidem: ita Hesselius lib. de communionē sub vna specie, Iansenius cap. 59. concordia Euangelica in illud Ioan. 6. *panis quem ego dabo &c.* propendit Estius dist. 10. §. primo, in fine; citantur & alij.

Hessel.
Iansen.

Estius.

3.

Ioan. 6. agi
de reali mā-
ducatione
Christi.

Sed communissimè Doctores & Scripturæ interpretes censent eo loco sermonem esse de Sacramento Eucharistiae & reali manducatione. Carnis Christi in eodem Sacramento. pro qua sententia videre licet plurimos Patres citatos à Maldonato in illud Ioan. dixit ergo eis Iesus, quæ & ex ipso sancti Euangelij textu facili ostēditur, vbi dicit Christus: *panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vitā, & infra: nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, nō habebitis vitam in vobis. qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam &c.* caro enim mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Hac frequenti repetitione satis datur intelligi Christum propriè loqui, & promittere se daturum suam carnem in cibum, & sanguinē in potum animarū nostrarum; quod factum non est, si corpus & sanguis Christi non contineantur sub speciebus panis, & vini in Eucharistia. verba hunc sensum præ se ferre apertè constat, & nihil obstat quò minus in propria significatione

accipiuntur, ergo debemus illa in prædictum sensum accipere.

Confir. ex eo quòd propter prædicta verba: *panis quem ego dabo, caro mea est*, murmurauerint & litigauerint Iudæi dicentes: *quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* igitur illa verba in sensu proprio & eo, quem primò præ se ferunt, intellexerunt; hunc autem Iudeorum intellectum neque Christus correxit, neque Euangelista leuiter indicauit Christum alio sensu sua verba accepisse, & intellexisse de manducatione spirituali per fidem, immò potius confirmauit, adhibita crebrā repetitione, & adiuncto præcepto de carne suā manducandā. *Amen amen dico vobis: nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis; inculcato etiam eiusdem Sacramenti fructum: qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die &c.* item: *qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo.*

Confirmari etiam potest ex eo quòd aliqui ex discipulis dixerint: *durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* non potuissent autem meritò ita durus videri, neque tantam admirationem in variorum animis excitare, si Christus solum voluisset se per fidem manducandum, seu, si voluisset, ut in illum crederent; signum ergo est quòd non solum Iudæi eius sermonem de reali carnis manducatione intellexerint, sed etiam discipuli, immò & Apostoli quos nunquam docuit de alio verborum sensu.

Bene notat Alanus lib. 1. de Eucharistia cap. 11. non esse probabile, præceptum manducandi per fidem, hoc est præceptum credendi, aliàs tam sepe inculcatum, hic tam operose tradi, tot verborum inuolucris, & tot metaphoris, tam alienis, & tam duris sermonibus inuolui, & tanta obscuritate proponi, ut excitarentur tam graues offensiones in discipulorum animis. Adde quòd Christus loquatur de eā perceptione carnis, & sanguinis, in qua est cibus, & potus distinctio, quæ distinctio non cernitur in credendo, vel manducando spiritualiter, cum in fide idem sit manducare, & bibere.

Et hæc quidem videtur conuincere prædictum locum intelligi de reali Christi manducatione, & per consequens ex illo efficacissimè probari posse Christum esse verè, & realiter præsentem in hoc Sacramento, in quo eius corpus & sanguis verè & realiter sub speciebus panis, & vini continentur, quod ipsum contra Catholicos contrarium sentientes probari potest ex cap. 2. sess. 13. Concilij Trid. vbi dicitur: *sumi autem voluit Sacramentum hoc tanquam spirituales animarum cibum, quo alantur, & confortentur viuentes vici illius, qui dixit: qui manducat me, & ipse viuet propter me: quibus verbis satis declarat Concilium, verba Christi in sensu literaliter intelligenda esse de reali manducatione. Nec repugnat quòd idem Concilium sess. 21. cap. 1. indicet iuxta Patres & Doctores prædictum locum varias habere interpretationes, non enim vult infirmare sensum à nobis allatum non esse certò literalem, sed quòd ex eo loco non rectè colligatur communionem vtriusque speciei à Domino esse præceptam, ut patet ex textu.*

Idem etiam manifestè colligitur ex August. lib. 3. de consensu Euangelistarum docente, Ioannem in loco proprio nihil de Eucharistia scripsisse, sicut ceteri Euangelistæ fecerunt, quòd eā de re antea scripsisset.

Neque huic communi expositioni obstat quòd prædicto

Idem col-
ligitur ex
August.

prædicto cap. Ioan. dicitur: *operamini non cibum, qui perit, sed qui manet in vitam æternam*, quibus verbis constat non agi de reali manducatione in Sacramento Eucharistiae, sed de spiritali per fidem; Christus enim hortatur Iudæos, ut satagent credere in Dei filium quem misit Pater, ut patet ex Christi explicatione quam infra subiungit: *hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille*; id inquam non obstat, quia licet eo loco agatur de manducatione per fidem, nihilominus sequentibus sententijs eiusdem capituli, quas citauimus, sermo est de reali manducatione carnis Christi, pro cuius intelligentia

Notandum occasione miraculi eo cap. varia tractari, & suauiter progressu ex vno ad aliud transiri. Iudæi à Christo refecti in deserto eum querebant, quibus dixit: *Amen dico vobis quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus & saturati estis*, ubi tacite docet eos nondum cognouisse ex signis & miraculis suam diuinitatem; unde assurgens illos excitat ut alium panem quarant, scilicet seipsum, qui de cælo per Incarnationem descendit, dicens: *ego sum panis viuus, qui de cælo descendi* &c. in illa ergo sententia: *operamini cibum* & hortatur ut hunc panem per fidem quæramus, & apprehendamus illum esse Deum, eumque quem signauit Pater, ut animas nostras spiritaliter reficiat, hoc est opus Dei, ut credamus in eum, quem misit Pater; deinde progreditur ad panem Eucharisticum, seu ad mysterium Sacramenti Eucharistiae in illa sententia: *panis, quem ego dabo, caro mea est* &c. ita ut non tantum se offerat panem quærendum, & manducandum per fidem; sed etiam promittat se realiter manducandum in Eucharistia Sacramento.

Dices Christus sub finem capituli ait: *Spiritus est, qui viuificat, caro non prodest quidquam*, quibus verbis videtur declarare totum anteriorem discursum intelligendum de manducatione spiritali per fidem. unde August. tract. 25. in Ioan: *quid paratis dentes, & ventrem credes, & manducastis*; non ergo vult promittere se daturum carnem realiter manducandam.

Resp. neg. consequentiam, quia sententia citata duobus modis potest intelligi: *caro non prodest*, id est caro, ut caro est, ex se non habet vim tribuendi vitam æternam, sed *Spiritus est, qui viuificat*, id est tota eius virtus profluit à diuinitate ei coniuncta. cum enim dixisset: *qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam*, potuisset autem aliquis merito dubitare, unde tanta virtus eius carni competere, volens occurrere huiusmodi tacite obiectioni, docet vim tribuendi vitam æternam non competere carni suæ ex se, sed propter diuinitatem coniunctam, in quo ostendit se esse Deum.

Eadem sententia potest ita intelligi, ut Christus velit hæcenus à se dicta non esse carnaliter intelligenda, sed modo magis spiritali, quasi dicat: hæcenus dicta nimis carnaliter intelligitis, quasi si manducatur carnem meam visibili modo comedendam, & dentibus laniandam, eo modo quo carnes communes, quæ in macello veniunt, solent manducari, carnalis intelligentia non prodest quidquam, itaque debetis mentem attollere, & sublimiorem manducandi rationem meditari. hæc intelligentia spiritalis viuificat, itaque Christus per spiritum, qui viuificat, non vult intelligere solam spiritali manducationem per fidem, neque vult oppo-

sed solum vult docere, vel vim viuificandi competere carni suæ ratione diuinitatis coniunctæ, vel spiritum viuificare, id est intelligentiam spiritualement, quæ cogitent hanc manducationem carnis Christi in Sacramento Eucharistiae futuram puram, in qua Christi caro non dilanietur dentibus, & in partes secetur. ad Aug. Resp. prædictam sententiam afferri ab eo explicante illud cap. 6. Ioan. respondit Iesus, & dixit eis &c. quo loco Christus nondum agebat de reali manducatione. Aug. ergo non vult negare apud Ioan. etiam agi de manducatione reali, cum contrarium pateat ex loco à nobis citato, sed in sententiâ, quam explicat, agi de manducatione per fidem, dicens: *hoc est ergo manducare cibum, non qui perit, sed qui permanet in vitam æternam; ut quid paratis dentes, & ventrem? crede & manducasti*; per quam sententiam non negat realem manducationem infra apud eundem Euangelistam præcipi.

Dices lib. 3. de doctrina Christiana cap. 16. ait: *Replica ex eodem August.* nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. facinus vel flagitium videtur iurare, figura ergo est præcipiens passionibus Domini esse communicandum, & suauiter, atque utiliter recondendum in memoria, quod pro nobis caro eius crucifixa & vulnerata est; quibus verbis videtur vel le Ioan. 6. solum agi de manducatione per fidem, non autem de reali.

Resp. neg. assumptum, nam illis verbis, *figura ergo est præcipiens* &c. non vult carnem Christi in solâ figurâ, vel per solam fidem manducandam, sed solum significat non sumendam communi modo secando, dentibus terendo, sed incurrentem sub specie panis, in quâ sumptione recolitur memoria passionis eius. illud enim: *figura ergo est* &c. August. non opponit reali manducationi, sed ei quod præcesserat, facinus vel flagitium videtur iurare; quasi dicat: in eo quod dicitur: *nisi manducaueritis carnem filij hominis, nihil crudele significatur, cum non præcipiatur, ut illam carnem comedamus sicut communiter carnes animalium edere solemus, quæ prius occidimus, carnes secamus, coquimus, tum comeditur terendo dentibus & laniando, hic nihil est simile, sed caro est manducanda incurrentem sine vlla sui læsione, ita ut solum figuratè repræsentetur passio Christi, in qua verè oculus est. in eundem sensum accipienda sunt quæ habet Bernardus in Psal. 90. *Qui habitat, aduersum; quid autem est manducare eius carnem, & bibere eius sanguinem, nisi communicare passionibus eius, & eam conuersationem imitari, quam gessit in carne*; quibus verbis non vult in Eucharistia non sumi veram Christi carnem, sed fructum huius communionis esse passionis memoriam recolere, Christi passioni communicare, Christi vitæ & moribus imitari. quod patet ex sequentibus, ubi dicit: *unde & hoc designat illibatum illud altaris Sacramentum, ubi Dominicum corpus accipimus, ut sicut videtur illa panis forma in nos intrare, sic nouerimus per eam, quam in terris habuit, conuersationem, ipsum intrare in nos ad habitandum per fidem in cordibus nostris*.*

Præter hos solent varij alij Patres obijci, qui prædictum Ioan. locum intelligunt de spiritali manducatione per fidem. ad quam obiectionem

Resp. diligenter attendendū quænam verba illius capituli explicant, cum enim eo c. de varijs agatur, & ut ostendimus, agatur etiam de manducatione per fidem, si aliqua verba de huiusmodi manducatione Patres explicent, non potest inferri eos posteriorem capituli partem de eadem solâ manducatione per

Ad Aug. Ioan. cum resp.

Resp.

s. Bernard. explicatur.

Obiectio ex alijs PP.

Resp.

ne per fidem intelligere, & realem excludere. quod si agant de postrema parte capitis vel aliqua eius sententia, dico vel eos non intelligere de sola manducatione spirituali per fidem (quod ex antecedentibus & consequentibus, & modo loquendi spectari debet) sed solum velle, magna fide & deuotione opus esse, cum ad venerabilem Eucharistiam accedimus, exteriorem manducationem sine fide nihil prodesse, opus esse Christum spiritualiter manducare per fidem. ubi spiritualis manducatio non opponitur reali & sacramentali, sed solum exteriori carenti fide, quam nullo modo prodesse constat. vel dico aliquos mystice quidem hunc locum accipere & explicare; non tamen negare sensum verborum à nobis allatum. nam aliud est aliquem locum iuxta scopum explicantis, & prout ratio instituti exigit, mystice explicare; aliud verò quemlibet alium sensum excludere, & ex priori non apte inferitur posterius. itaque ex eo quod aliqui Patres explicauerint hunc locum de manducatione spirituali per fidem, vel de scripturis, non sequitur quod existimauerint non debere aliter in sensu literaliter intelligi.

Quidā PP.
licet mystice
explicet,
non negant
sensum ab
Auctore al-
latum.

5.

Prob. 2.
conclus.
Matth. 26.

Marci 14.

Luc. 22.

6.

Hæretico-
rum cōtor-
ta explica-
tiones su-
per locis ci-
tatis ducent
ta dicuntur
esse.
Refellun-
tur aliquot.

Probatur 2. propositio, ex verbis quibus hoc Sacramentum fuit institutum; Matth. 26. dicitur: *canantibus autem eis accepit Iesus panem & benedixit ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: accipite, & comedite, hoc est corpus meum; & accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Marci 14. & manducantibus illis accepit Iesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait: sumite, hoc est corpus meum, & accepto calice &c. ait illis, hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur. Lucæ 22. accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: hoc est corpus meum, quod pro vobis datur &c. similiter & calicem, postquam canant, dicens: *hic est calix novum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur.* his verbis & similibus quæ refert Apostolus 1. ad Cor. 11. constat Christum instituisse Eucharistiae Sacramentum, in quo sub panis, & vini speciebus corpus, & sanguinem suum nobis reliquit, nam verba in propria sua significatione id sonant.

Hæretici negantur fateri corpus Christi verè & realiter esse sub speciebus panis, variè prædicta verba contorquent, ita ut dicantur esse plusquam ducenta horum locorum depravationes in quodam libello edito anno 1577. pauculas referemus, ex quibus facile erit de alijs ferre iudicium.

Dicunt ergo aliqui particulam, *Hic*, ut sit sensus, hic est, seu sedet corpus meum. verum hac explicatione vix potest excogitari aliquid magis ridiculū; quis enim non statim videat, quā sit insulsus sermo: accipite, & comedite, hic est corpus meum, seu hic sum?

Alij eam particulam referunt quidē ad panem, sed panem explicant metaphoricè hoc sensu: corpus meum est panis, quia instar panis reficit, & nutrit animas. sed ea quoque explicatio prorsus est ridicula, quid enim ad institutum: accipite, & comedite, corpus meum est panis animas reficiens, si non significetur illud corpus præberi Apostolis per illa verba, *accipite & comedite*? & quæ connexio in illā sententia, si posteriora verba nullo modo respiciant priora, neque detur ad manducandum id, quod dicitur esse corpus Christi?

Certè authores harum explicationum Christo de re grauissima agenti id tribuunt, quod homini

mediocriter sapiēti vix vllus possit tribuere. si quis enim inter cordatos ita loqueretur, statim iudicaretur fatuus, vel non aduertere quid dicat.

Alij dicunt verbum, *est*, sumi pro significat hoc est, id est, significat corpus meum. Alij dicunt corpus sumi tropicè pro figurā corporis; accipite, hoc est figura corporis mei. Alij censent per hanc propositionem, *hoc est corpus meum*, nihil aliud denotari, quā: hoc est corpus à me factum, creatum, possessum. Alij dicunt panem vocari corpus per idiomatum communicationem, sicut dicimus, Deus est homo, Deus est passus, mortuus, sepultus &c. alij alia excogitant.

Ex quibus apparet hæreticos non querere verum & germanum Scripturæ sensum, sed eam detorquere, prout ad suam hæresim stabiliendam iudicant opportunum. nisi enim aliquis sit omnino pertinax, facile perspiciet relata verba accipienda esse in sensu, quem præ se ferunt, nec esse ad tropos detorquenda.

Primo id suadet, quod tres Euāgelistæ ita conueniunt, ut cum diuersis temporibus, & occasibus scripserint, ita tamen scripserint, ut ex eorum conformitate quicquid facile notare possit verba in proprio sensu accipienda, & in quo Ecclesia hætenus intellexit. cum enim in alijs dogmatibus, quod ab vno obscure fuit dictum, fuerit ab alio vel illo eodem explicatum, mirum esset in re hac grauissima obscuritatem vnus non fuisse ab alio sublatam, sed omnes summā consensione eundem modum loquendi vsurpassē, vel si quæ sit diuersitas, eam esse tam parum, ut statim appareat quoad sensum inter se conuenire.

Secundò ex varijs circumstantijs manifestè conuinci potest Christum nō fuisse vsu tropis, quos confingunt heretici, sumpsisse verba in plano sensu, secundum quem denotant eius corpus verè & realiter in Sacramento Eucharistiae sub specie panis existere. quod ostenditur 1. quia etiam fatentibus hæreticis Christus citatis verbis Sacramentum aliquod in Ecclesia permanfurum instituit, atqui decet verba quibus Sacramentum instituitur esse perspicua, ita ut de eorum sensu facile cōstet. nam alioquin Ecclesia, cui Sacramentum relinquitur, hærebis dubia de eo, quod sibi relictum est, vel præceptum. & ita Deus nō tam videbitur aliquod beneficium Ecclesiæ contulisse, quā delusorē cum illā egisse, quod sine ingenti blasphemā dici nequit.

Confir. 1. Sacramentum Eucharistiae est vnum ex præcipuis fidei nostræ mysterijs & ritibus, quo Ecclesia iubetur Deum colere; oportet autem id claris verbis proponi, ut eidem Ecclesiæ possit constare, quanam re Deum colere debeat.

Confir. 2. baptismus verbis claris est propositus, ita ut Ecclesiæ de eorum sensu facile constare possit; ergo omnino dicendum Christū in Sacramento Eucharistiae idem fecisse, ne in Sacramento præstantissimo errandi præberetur occasio.

Secundò, illis verbis Euāgelistarum, Christus condidit testamentum; communi autem omnium prudentum vsu vnusquisque condens testamentum vitur verbis, quā potest, clarissimis, ut alij sciāt quid sibi relictū, quæ onera imposita, & imprudēs iudicatur qui aliter facit, & qui de industria affectaret obscuritatem in testamento, non tam censetur testamentum condere, quā delusorē cum alijs agere.

Tertiò ipsdem verbis pactum, & fœdus initurū nihil est autem tam cōsentaneum rationi naturali, quā

Ex condicio-
nibus Eucha-
ristiae
colligitur
ecclesiæ acci-
pienda in
proprio
sensu.

Verba quo-
bus Sacra-
mentum
instituitur,
debet esse
clara.

Qui condidit
testamentum
solus re-
verendus es-
t.

Verba est
pacti dicitur
esse debeat.

quàm verba alicuius pacti esse clara & in sensu aperto accipienda: aliàs enim nulla haberi potest certitudo de iure, & obligatione ex pacto ortis, sed omnia subiacerunt fraudibus, & caullis contrahentium. Confir. ex pactis veteris testamenti Exodi 24. quæ perspicuis verbis proponuntur. Porro in institutione Eucharistie pactum intercessisse patet ex Apostolo 1. ad Cor. 11. ex quo patet in institutione Eucharistie promissam vitam æternam dignè illam fumentibus.

Quartò si quando Christus aliquid obscure diceret, id solebat Apostolis explicare; non est ergo vilo modo verisimile in institutione huius Sacramenti vsum verbis obscuris, seu in sensu improprio, quem ex adiunctis nò potuerint facillè intelligere, nec tamen fuisse explicata. Confir. tunc docebat Apostolos de mysterio in Ecclesia duraturo, & de quo ipsimet debebant Ecclesiam instituere, ergo debebat vti verbis apertis, ut scirent, quid sibi esset commendatum, quid ex Christi institutione præceptum deberet Ecclesie tradere.

Ex his patet verba institutionis huius Sacramenti debuisse esse aperta, & non habere sensum metaphoricum, ex quo ipsum mysteriū relinquatur ignotum, vel dubium, & proinde verbum, *est*, sumendum in propria significatione, in qua communissimè sumitur. adde verbum, *est*, ratione sui nò solere recipere tropum: vnde si quando videatur recipere, tropus non est tam in ipso verbo, quàm in adiuncto, vel est tam facilis, ut statim quivis facillè possit illum advertere, quod in præsentem non contingit; nam audità hac propositione; *hoc est corpus meum*, in primà alicuius mysterij institutione, nisi ex adiunctis cogamur aliter interpretari, non indubiamus proferentem per copulam, *est*, solum velle denotare, *significat*, sed verè est. vnde quidquid sit de varijs exemplis, quæ congerunt hæretici, & quæ soluit Bell. lib. 1. de Eucharistia cap. 11. nullo modo debet admitti tropus in verbo, *est*, nec etiam admitteudus est in nomine, *corpus*, ut sumatur pro figurâ corporis; si enim relinqueretur libertas ita explicandi pro arbitrio, nihil certum de re à Christo instituta haberi posset. adde id præberi Apostolis, quod dicitur pro nobis tradendum, effundendum; figura autem corporis non est pro nobis passâ, effusâ, sed ipsum Christi corpus, & sanguis: ex quo etiam patet: *corpus meum*, non posse explicari per corpus à me factum &c. quia illud non est pro nobis traditum, quod tamen dicitur de corpore dato Apostolis ad manducandum.

Non posse etiam dici de pane: *hoc est corpus meum*; per communicationem idiomatum patet 1. quòd inter illa nulla intercedat vniò substantialis, & proinde non possit esse idiomatum communicatio. 2. quòd per cōmunicationem idiomatum vna natura nec soleat, nec possit prædicari de alia, quod hic fieri deberet; cum enim panis, & corpus Christi nō conveniant in idem suppositum, non possunt de se mutuo prædicari per modum prædicati communis de supposito, sed vnum debet prædicari de altero ratione suæ naturæ, quod fieri non potest, cum substantia panis non sit substantia corporis Christi, nec contrà.

Contrà hæc obieci potest quòd apud Lucam sit admittendus tropus in illis verbis; *hic est calix novum testamentum in sanguine meo*. nam calix tropicè sumitur, similiter, & novum testamentum.

Resp. aliquos existimare esse quidem tropum in nomine calix, sed eum esse tam clarum, ut æquivalear propriæ locutioni; nam cum ipsa vasa non so-

leant potari, per calicem non debet intelligi vas ratione sui, sed contentū in eo; quemadmodū ostenso poculo pleno vino optimo, sermone satis vtitato dicere solemus, hoc est vinum præstans: non ergo repugnat dictis quòd in formâ calicis apud Lucam fortè quidam tropus inveniatur, quia is nullâ parit obscuritatem, vel incertitudinem, quam pareret ea propositio: *hoc est corpus meum*, si esset tropica. Addunt impropriam Lucæ locutionem explicari per Matthæum, & Marcum: *hic est sanguis novi testamenti*, & ex his facillè posse adverti, quid sibi velit Lucas: respectu verò huius propositionis: *hoc est corpus meum*, nihil simile haberi, cum omnes summâ consensione eodem modo illam proferant.

Alijs tamen verius videtur nullum tropū in hac voce, *calix*, inueniri, sed eam sumi in propriâ significatione, cum propriè, & sine vlla figurâ poculum continēs vinum, dicatur poculū vini, quemadmodum dicimus dolium vini: eodē ergo modo propriè dicitur *calix sanguinis*, id est sanguinem continens, vel in sanguine. neque etiam figura in eo est, quòd dicitur, *novum testamentum*, quia ratione additi, in sanguine, satis apparet quòd calix sine figurâ dicatur novum testamentum, perinde enim est ac si diceretur calix ratione sanguinis, quem continet, in cruce fundendi, est novum testamentum.

Notandum etiā nomen *testamentum* tam in Scripturâ quàm alibi duobus modis sumi. 1. pro voluntate testatoris, quâ ratione sumitur Exodi 24. *hic est sanguis fœderis*, id est, quo confirmatur pactū seu voluntas, & promissio Dei. 2. pro instrumēto continente huiusmodi voluntatem, quo sensu ostenso instrumēto quo continetur vltima voluntas Petri, dicere solemus: *hoc est testamentum Petri* &c. utraque significatio est propria. Matthæus quidem, & Marcus *testamentum* priori modo sumpsērunt dicentes: *hic est sanguis meus, novi testamenti*; Lucas verò & Paulus posteriori. adde quòd licet apud Lucam esset aliquis tropus in voce, *testamentum*, is & explicetur à Matthæo & Marco, & statim ita appareat ut sententia propter illum non reddatur obscura & incerta, nec tropus sit in eo, quòd ad substantiam Sacramenti pertinet.

Probaturs 3. ex cap. 10. 1. ad Cor. vbi dicit Apostolus: *calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* quo loco Apostolus apertè ostendit calicem consecratum continere Christi sanguinem, & sub speciebus panis post consecrationem Christi corpus verè contineri, ut hac ratione reuocet Corinthios ab idolorum culturâ, & esu idolorum, quasi dicat: nos quæ corpore & sanguine Domini cōmunicamus, longè abesse debemus ab omni immunditia, idolorum cultura, & esu idolorum; non possumus mensæ Domini participes esse & mensæ demoniorum.

Confir. cap. 11. monet, ut magnâ cum reuerentia sumatur Eucharistia, & ut vnusquisque probet seipsum, dicit etiam eum, qui cōmunicat indignè, reum esse corporis & sanguinis Domini, iudicium sibi manducare non diiudicando corpus Domini: quæ omnia manifestè ostendūt Christi corpus verè esse in Eucharistia. si enim ibi non sit, ut quid reus est corporis Domini, qui sine præparatione cōmunicat? quare dicitur illud nō diiudicare? nunquam Iudæi tanto verborum pondere moniti fuerant, ut cum accuratâ animi præparatione, & sui probatione comederent Agnum Paschalē, vel manna; nunquam dictū est quòd comedētes in peccato iudiciū sibi manducarent non diiudicātes corpus Domini,

Responsio
aliorum.

Testamen-
tum dupli-
citer sumi-
tur.

8.

Prob. 3. ex
1. Cor. 10.

cum tamen æquali iure dici potuisset, si sola figura corporis Christi sit in Eucharistia, non verò ipsum corpus.

Obiectio.

Dices cap. 10. citato dicitur: omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, constat autem antiquos Patres manducasse figuram corporis Christi.

Resp.

Resp. id nihil facere contra veritatem huius mysterij. 1. quia non dicitur quod manducaverint eandem escam nobiscum, sed inter se: unde non sequitur verum Christi corpus non contineri in Eucharistia, si solam illius figuram habuerint. 2. quamvis cum quibusdam concederemus Apostolum docere antiquos eandem escam spiritalem nobiscum manducasse, (quod tamen non intendit Apostolus, vt ex eius discursu facile potest colligi) nihil contra catholicam doctrinam inde cõfici posset, quia diceretur Apostolum solum velle, quod manducassent eandem significatione, non autem re, id est quod manducassent manna, quod representabat Christi corpus, eratque figura eius latentis in Eucharistia sub speciebus panis.

Prob. 4. ex PP.

Probat 4. ex Patribus, qui tam multi sunt, vt quamvis nihil ex Scripturâ vel Ecclesiæ definitione haberemus, sufficere tamen deberent ad redarguendam hæreticorum pertinaciam, cum vix vllum aliud mysterium tanto numero testium fulciatur atque mysterium præsentie corporis, & sanguinis Christi sub speciebus panis, & vini in Eucharistia. plurimos refert per omnes ætates Bell. lib. 2. de Euchar. aliquot ex infinito pane numero seligemus.

Bellar.

Presbyteri & Diaconi Achaie in passione Sacti Andrea referunt eum dixisse Agæ: ego omnipotens Deo immaculati Agnum quotidie sacrifico & c. qui cum sit verè sacrificatus, & verè à populo carnes eius manducatae, integer perseverat, & vivens. vbi cum dicantur verè carnes eius à populo maducatae, aperte excluditur manducatio in solo signo, & supponitur veram Christi carnem realiter in Eucharistia contineri.

Ignat.

Ignatius epist. ad Romanos: panem Dei volo, panem caelestem, panem vitæ, qui est caro Iesu Christi filij Dei vivi, qui natus est tandem de semine David & Abraham, & poculum volo sanguinis eius.

Iustin.

Iustinus apologia 2. ad Antoninum Imperatorem: non enim vt communem panem, neque vt communem potum hæc sumimus: sed quemadmodum per verbum Dei incarnatus Iesus Christus Salvator noster, & carnem & sanguinem pro salute nostra habuit, sic etiam per preces verbi Dei ab ipso Eucharistia factum cibum, ex quo sanguis, & carnes nostri & per mutationem aluntur, illius incarnati Iesu & carnem & sanguinem esse edoculi sumus. hæc attulit Iustinus, vt responderet calumnie Gentilium, qui criminabantur Christianos, quod in suis sacris, carnibus humanis vescerentur, qui si non agnouisset in venerabili Eucharistia verè & realiter Christi corpus contineri, vno verbo obiectione negare potuisset, nec fuisset opus dicere per preces Eucharistiam factum cibum carnem esse, & sanguinem Iesu, & illum panem non esse communem. Nec obstat quod dicat ex quo sanguis & carnes nostræ per mutationem aluntur, quia hoc non est referendum ad Eucharistiam, sed ad panem, ex quo illa fit, hoc sensu: panis, ex quo sanguis & caro nostra per mutationem aluntur, per preces verbi Dei fit Eucharistia, cibum quem edoculi sumus esse carnem & sanguinem Iesu incarnati.

Irenæus.

Irenæus lib. 4. aduersus hæreses cap. 34. quemodo autem rursus dicunt carnem in corruptionem decemire, & non percipere vitæ quæ à corpore Domini & sanguine aluntur: & infra: Eucharistia ex duabus constat, terrenâ &

caelesti: quod dici nequit nisi in ea sit verè & realiter corpus Christi, cum eius diuinitate.

Tertullianus lib. de resurrectione carnis cap. 8. caro abluatur, vt anima emaculetur, caro mungatur, vt anima consecratur, caro corpore & sanguine Christi reficitur, vt & anima de Deo saginetur.

Contra hunc & similia loca Tertulliani, hæretici eundem reponunt lib. 3. contra Marcionem cap. 19. dicentem: sic enim Deus in Enangelio quoque vestro reuelauit: panem corpus suum appellans, vt & hinc iam enim intelligas corporis sui figuram panem dedisse, cuius retro corpus in panem Prophetes figurauit, ipso Domino hoc Sacramentum postea interpretaturo.

Resp. hunc locum diligenter expensum nobis fauere, cum Tertullianus dicat Dominum appellasse corpus suum panem, scilicet illum de quo Ieremias dixit: Iudæi: mittamus lignum in panem eius & c. hic autem panis non fuit alius, quam corpus Christi, cum panis terrenus non fuerit pro nobis crucifixus, vt dicit Ieremias. Tertullianus ergo voluit quod Christus corpus postea assumendum figuratè per Prophetam sub nomine panis declarauerit, quæ locutionem & significationem occultam Dominus postmodum fuerit interpretatus Ioannis 6. vocans corpus suum panem.

Obijciunt rursus eundem lib. 4. contra Marcionem cap. 40. vbi ita loquitur: acceptum panem & distributum discipulis corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum dicendo: id est figura corporis mei, figura autem non fuisset nisi veritatis esset corpus. Duplex est ad hunc locum repositio, vna dicit, quod illa verba: figura corporis mei, referantur ad illud: acceptum panem, hoc sensu, acceptum panem, qui olim apud Prophetam Ieremiam fuit figura corporis Christi, Christus corpus suum effecit dicendo: hoc est corpus meum. Altera est quod particula: id est figura, referatur ad species, contineatque verba Tertulliani explicatis Christi sententiam, quasi dicat: sub alienâ figurâ panem fecit corpus suum, quæ sententia est conformior textui: nam illa verba: id est figura, non sunt Euangelista, sed Tertulliani. Cum vel ipsis hæreticis testibus Tertulliani clarum testimonium præbeat præsentie corporis Christi in hoc Sacramento, obscura quadam eius dicta non debent veritati præiudicare.

Cyprianus sermone de lapsis: vis inferri corpori eius, & sanguini, plus modo in Dominum manibus, atque ore delinquimus, quam cum Dominum negauerunt, quibus verbis docet aliquos grauius peccare indignè accedendo ad Eucharistiam, quam Dominum negando: quod nullo modo dici potest, si corpus Christi in Eucharistia verè non continetur: eodè sermone varia miracula narrantur facta circa eos, qui Christi corpus indignè tractarunt. videri potest sermo de Cæna Domini inter opera eiusdem Cypriani, vbi veritas Catholica fusè comprobatur.

Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 4. mystagogicâ: cum Christus ipse sic affirmet, atque dicat de pane (scilicet consecrato, qui secundum externam figuram est materialis) hoc est corpus meum, quis deinceps audeat dubitare? ac eodem quoque confitente & dicente: hic est sanguis meus, quis, inquam, dubitet, & dicat non esse illum sanguinem? equam aliquando mutant in vinum, quod est sanguinem propinquum in Cæna Galilee solâ voluntate, & non erit dignus, cui credamus quod vinum in sanguinem transmutasset: & infra: quare omni cum certitudine corpus, & sanguinem Christi sumamus, nã sub specie panis datur tibi corpus, & sub specie vini datur sanguis. & infra: ne ergo consideres tanquã panem nudum & vinum nudum, corpus enim est & sanguis Christi secundum ipsius Domini verba: quãvis enim sensus hoc tibi suggerit, tamè fides te cõfirmet,

Tertull.

Locus Tertulliani explicatur.

Explicatur alius Tertulliani locus obiectio.

Cyprian.

Cyrill.

ne ex

ne ex gustu rem iudices, quin potius habeas ex fide pro certissimo, ita ut nulla subeat dubitatio esse tibi donata corpus & sanguinem.

S. Ephrem de natura Dei minimè scrutandà in fine: hoc profectò omnem excedit admirationem, omnem mentem, omnemque sermonem, quod fecit nobis unigenitus filius Christi Saluator noster, ignem quippe & spiritum manducandum ac bibendum praeferat nobis carne vestitis, corpus, videlicet & sanguinem. Nec obstat quod antea dixerat: benedixit, ac fregit in figuram immaculatam corporis sui, calicemque in figuram pretiosi sanguinis sui benedixit; quia non id dixit quod non agnouerit Christi corpus & sanguinem latere sub speciebus panis, & vini, sed dixit in figuram, quod corpus & sanguis sub aliena specie nobis proponatur, quem admodum Ambrosius lib. 4. de Sacramentis cap. 4. dicit nos bibere similitudinem pretiosi sanguinis; quibus verbis non vult in Eucharistia Christi sanguinem solum esse in signo, sed vult docere nos non bibere Christi sanguinem in propria specie, sed in aliena.

Ambrosius lib. de ijs, qui mysterijs initiantur cap. 9. initio capitis Eucharistiam variè præfert manā, quæ prælatio non subsisteret si Christus solum per Eucharistiam significaretur, non etiam reipsa in eadem sub speciebus contineretur. ibidem ait: forte dicat: aliud video, quomodo tu mihi asseris quod Christi corpus accipiam? & hoc nobis adhuc supersit ut probemus. quantis igitur volumus exemplis, ut probemus non hoc esse, quod natura formauit, sed quod benedictio consecravit, maioremque vim esse benedictionis quam naturæ, quia benedictione etiam natura ipsa mutatur? virgine tenebat Moyses proiecit eam & facta est serpens. & antea: quod si tantum valuit humana benedictio, ut naturam converteret, quid dicimus de ipsa consecratione divina, ubi verba ipsa Domini Salvatoris operantur. nam Sacramentum istud quod accipis, Christi sermone configuratur: quod si tantum valuit sermo Eliæ ut ignem de cælo deponeret, non valebit Christi sermo, ut species mutet elementorum? de totius mundi operibus legisti, quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandavit & creata sunt; sermo ergo Christi qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea, quæ sunt, in id mutare, quod non erant: non enim minus est novus rebus dare, quam mutare naturas. hæc nec possent, nec deberent tanto verborum pondere doceri, si Christi corpus solum representatiue esset in hoc Sacramento, non etiam secundum rei veritatem. ibidem: & hoc quod consecramus corpus ex Virgine est, quid hic quæris naturæ ordinem in Christi corpore, cum præter naturam sit ipse Dominus Iesus partus ex Virgine? Item: in illo Sacramento Christus est, quia corpus est Christi; quæ nullo modo dici possent si Eucharistia solum representaret Christi corpus, non etiam realiter contineret. lib. 4. de Sacramentis cap. 4. didicisti quod ex pane corpus fiat Christi, & quod vinum, & aqua in calicem mittitur, sed sit sanguis consecratione verbi celestis. cap. 5. ante verba Christi calix est vinum & aqua plenus, ubi verba Christi operata fuerunt, ubi sanguis efficitur.

Chrysostomus homilia 51. in Matth. qui maius id est seipsum pro te posuit, quare designabitur suum tibi tradere corpus? audiamus igitur tam sacerdotes quam alij, quam magnam quam admirabilem res nobis concessa est, audiamus quo & perhorrescamus, carnes suas nobis tradidit seipsum immolatum proposuit. homilia 83. postquam adhortatus fuisset, ut in mysterijs quantumvis arduis & difficilibus Deo crederemus, subiungit: quoniam ergo ille dixit: hoc est corpus meum, nullā teneamus ambiguitatem, sed credamus. lib. 3. de sacerdotio: o miracula! o Dei benignitas: qui cum Patre sursum sedet, in illo temporis

articulo omnium manibus pertractatur, ac se ipse tradit volentibus illum excipere, & amplecti. quo loco Chrysostomus tribuit summo miraculo, quod Christus in cælo existens, postquam sacerdos verba consecrationis protulerit, simul hominum manibus pertractetur, ac seipsum tradat volentibus illum excipere: nullū autem est, aut fingi potest miraculū, si Christi corpus solum representatiue sit in Eucharistia. plurima alia eaq; clarissima eiusdem Patris testimonia pro confirmatione Catholicae veritatis adducit Bell. lib. citato cap. 22.

Sed obijciunt hæretici ex homilia 11. eiusdem in Matth. ubi dicitur: si ergo hæc vasa sanctificata ad locum Chrysostomus primatus rursus transferre sic periculosum est, in quibus non verum corpus Christi, sed mysterium corporis eius continetur: quanto magis vasa corporis nostri, quæ sibi Deus ad habitaculum præparavit, non debemus locum dare diabolo agendi in eis quod vult?

Resp. 1. hæc homilia nō esse Chrysostomi, ut non solum Catholicis, sed etiam aliqui ex hæreticis fatentur.

Resp. 2. hoc opus multis erroribus esse repletum, & proinde nullius esse authoritatis.

Resp. tamen 3. sententiam allatam nihil facere contra Catholicam doctrinam; quia vasa de quibus dicitur, quod in ijs non verum corpus, sed mysterium corporis eius continetur, non intelliguntur de vasis, in quibus venerabilis Eucharistia aservatur, sed de vasis sacris templi Salomonis quæ Baltasar in profanum usum transtulit, propter quod peccatum & vitam perdidit, & regnum. id clarè patet ex textu homiliae.

Hieronimus commentario in Psal. 109. quomodo Melchisedech Rex Salem obtulit panem & vinum, sic & tu offeres corpus & sanguinem tuum, verum panem & verum vinum. iste Melchisedech ista mysteria, quæ habemus, tradidit nobis, ipse est qui dixit: qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem.

Epistolæ ad Hedibiam 150. quaest. 2. nos audiamus panem, quem fregit Dominus, dedisse discipulis suis, esse corpus Domini Salvatoris. & infra: nec Moyses dedit nobis panem verum, sed Dominus Iesus, ipse communis & communis, ipse comedens & qui comeditur.

Nec obstat quod in caput 26. Matth. in illa verba: cœnatis autem eis dicit: postquam typicam Pascha fuerat impletum, & Agni carnes cum Apostolis comederat, assumpsit panem qui confortat cor hominis, & ad verum Pascha transgreditur Sacramentum, ut quomodo in præfiguratione eius Melchisedech summi Dei sacerdos panem & vinum offerens fecerat, ipse quoque veritatem sui corporis & sanguinis representaret. ubi videtur docere quod in hoc Sacramento solā sui corporis figuram dederit; id, inquam, nō obstat, quia verbum repræsentare nō solum significat rem quomodocumque denotare, sed etiam significat presentem exhibere, & sistere, & ita nō raro apud Patres accipitur, quæ ratione hic non modo potest, sed etiam debet accipi, alioquin cōcideret antithesis ab Hieron. instituta.

Nec similiter obstat quod in cōmentario in cap. 1. epistolæ ad Ephes. in illa verba: in quo habemus redemptionem, dicitur dupliciter sanguis Christi & caro intelligitur spiritualis illa atque divina, de qua ipse dixit: caro mea verè est cibus & sanguis meus verè est potus, & nisi manducaveritis carnem meam & sanguinem meum biberitis, non habebitis vitam æternam; vel caro & sanguis quæ crucifixæ, & qui militis effusus est lancea.

Respondetur enim 1. Hieronymum utroque modo sumptam vocare carnem, non verò figuram carnis, & proinde id posse in adversarios retorqueri.

Respondetur 2. non velle distinguere substantiam & naturam, quasi caro crucifixæ fuerit vera caro,

POSITUM
DE SACRAMENTIS

Hieron.

Locus Hieron. elucidatur.

Representare significat etiam prætere

Explicatur eiusdem loci

Explicatur
& Aug. lo-
cus.

alia non item, sed iuxta aliquos solum distinguere statu, & conditione, quia videlicet semel est sub statu impassibili, aliàs in propria specie existens est sub statu passibili, ratione cuius aliquo modo posset dici diuersa. Quemadmodum explicari etiam potest quod habet August. in Psal. 98. dicens: non hoc corpus, quod videtis, manducatur, & bibitur illum sanguinem quem sumpserunt, qui me crucifixerunt: Sacramentum aliquod vobis commendavi. solum enim vult corpus Christi non esse sumendum in specie visibili & communi more aliarum carnum laniandum, sed sub statu magis spirituali. Aliqui tamē censent carnem Christi, quæ dicitur cibis, dici diuinam & spirituales ratione diuinitatis coniunctas, propter quam vim habet viuificandi, & aliquo modo differt à se considerata secundum se, iuxta quam considerationem à militibus est crucifixa.

August.

Augustinus quem hæretici à se stare iactitant, luculenter eandem veritatē tradit. Lib. 9. Confessionum cap. 13. agens de matre defuncta ita dicit: tantummodo memoriam sui ad altare tuum fieri desiderauit &c. unde sciret dispensari viciam sanctam, qua delictum chirographum, quod erat contrarium nobis. Lib. 2. contra aduersarium legis & Prophetarum cap. 9. mediatorem Dei & hominum hominem Christum Iesum, carnem suam nobis manducandam, bibendumque sanguinem dantem fidei corde atque ore suscipimus: quamuis horribilius videatur humanam manducare, quam perimere, & humanum sanguinem potare, quam fundere. vbi & ex proprietate sententiæ Augustinus debet sentire corpus Christi verè & realiter in Eucharistia contineri, & ex eo quod dicat horribilius videri humanam carnem manducare, quam perimere, quod nullo modo dici posset, si corpus Christi solum esset in Eucharistia, vt in signo. Concione 1. in Psal. 33. in illud: & ferebatur manibus suis. Hoc quomodo posset fieri in homine quis intelligat? quis enim portatur manibus suis? manibus aliorum potest portari homo, manibus suis nemo portatur: quomodo intelligatur in ipso David secundum litteram non inuenimus, in Christo autem inuenimus, ferebatur enim manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum, ait: hoc est corpus meum. ferebat enim illud corpus in manibus suis. Nec refert quod concione sequenti dicat: quodammodo; nam per illam particulam non vult de notare quod solum sese deferret in figurā, cum id facile possit intelligi; sed solum vult indicare, quod non portauerit se in propria specie existentem & cum labore, quod fortè homines possent cōcipere; de cætero eadem concione satis clarè docet, quod corpus suū in manibus habuerit, plurimas eiusdem Patris sententiās videre licet apud Bell. lib. cit. c. 24.

Obiectio
ex August.

Sed obijciunt hæretici ex eodem Aug. epist. 23. si Sacramenta quandam similitudinem earum rerum, quarum Sacramenta sunt, non haberent, omnino Sacramenta non essent. ex hac autem similitudine plerumque etiam ipsarum rerum nomina accipiunt, sicut ergo secundum quemdam modum Sacramentum corporis Christi corpus Christi est, Sacramentum sanguinis Christi sanguis Christi est, ita Sacramentum fidei fides est. Omisissis varijs solutionibus

Resp.

Respond. ad dictum ratione specierum, quod scilicet species ipsæ propter similitudinem cum re quam continent, nomine rei possint appellari, idque, vt ostēderet Aug. quomodo infantes, qui non credūt, neque vnquam actum fidei habuerūt, dici possint habere fidem, scilicet quia receperunt fidei Sacramentum, seu baptismum, qui potest sortiri nomen fidei, quia cum fide, cuius est Sacramentum, quandam habet similitudinem; quemadmodum species

& externa symbola in Eucharistia possunt appellari nomine rei, cuius habent similitudinem, nō vult ergo negare Christi corpus in Eucharistia realiter contineri, sed solum asserere ipsa symbola posse appellari corpus & sanguinem Christi propter rationem allatam.

Obijciunt 2. quod dicitur commentario Psal. 3. Christus adhibuit (scilicet Iudam) ad conuiuium in quo corporis sui figuram discipulis commendauit & tradidit.

Resp. Aug. nolle Eucharistiam esse nudam figuram, & representationem corporis absentis, sed corpus Christi sub alienis speciebus latens esse figuram eiusdem crucifixi, quia nobis datum est in memoria passionis. vnum ergo & idem corpus sub certo statu existens est figura sui sub altero statu considerati, quā ratione pluribus alijs locis tum Aug. tum alij Patres possunt intelligi.

Plures ab alijs fusè citatos prætereo, ex quibus patet catholicam veritatem primis quinque sæculis à plurimis Patribus comprobata, & Berengarianam hæresim prius refutatam & damnatam fuisse, quā natam.

Eandem veritatem posteriores tum Patres tum Doctores accuratè tradiderunt & defenderunt. videri possunt Paschalius, Lanfrancus, Guilmodus, Algerus tomo 6. Bibliothecæ sanctorum Patrum. citatis duos adicio, Ioannem Damascenum, qui lib. 4. de fide cap. 14. ita scribit: panis, vinumque, & aqua per inuocationem & aduentum Spiritus S. supernaturaliter transmutatur in corpus & sanguinem Christi, & non sunt duo, sed vnum & idem. & infra: non est figura panis & vini corporis & sanguinis Christi, absque enim hoc, sed est ipsum corpus Domini descriptum. & Euthymium cap. 64. in Matth. itaque sicut vetus testamenti hostias, & sanguinem habebat, ita sanè & nouum, corpus videlicet & sanguinē Domini, non dicitur, autem, hoc sunt figura corporis mei & sanguinis mei, sed hoc sunt corpus meū & sanguis meus. oportet ergo nō ad naturā eorum quæ proponuntur aspicere, sed ad virtutem eorum: quemadmodum enim supernaturaliter assumptam carnem descriptam (sicut loqui liceat) ita & hæc ineffabiliter transmutat in ipsum vniuersū corpus suū, & in ipsum præteritū sanguinē suū.

Contra hæc & similia Patrum testimonia, varia adferunt hæretici, quibus videri possit Christi corpus non esse in hoc Sacramento, quæ partim hinc inde retulimus & soluimus, partim ab alijs referuntur, pro quorum solutione

Notandum quod etiam indicauimus, 1. aliud esse Patres locum quempiam Scripturæ mysticè explicare, & ad aliud adaptare, aliud verò excludere, seu negare quemlibet alium sensum. quamuis ergo aliqua, quæ de Eucharistia, & corpore Christi in ea contento intelliguntur, Patres interdum mysticè ad aliud applicent; non tamen negant illa ipsa de vero Christi corpore intelligi.

2. Cum impij hoc Sacramentum non manducant vtiliter, vt patet ex Apostolo 1. ad Cor. 11. Patres id asserentes & denegantes illis effectum huius Sacramenti, non idcirco negant corpus Christi ab ipsdem manducari, vel realiter in Sacramento contineri; vel si quando dicant eos sacramentaliter comedere corpus Christi, non excludunt veram & realem comestionem, sed solum vtilem, quæ coniunctum habeat gratiæ effectum.

3. Patres interdum vocant hoc Sacramentum panem, sed simul exprimunt, vel intelligūt benedictum, vel ita vocant, quod eum effectum operetur in animabus nostris, quem panis materialis operatur in corporibus, quod scilicet nutriat, foueat, confortet; vel tertio ita vocant ratione symboli,

Obiectio
altera ex
eodem.

Resp.
Corpus
Christi, sub
alijs speciebus
latens est
figura eiusdem
crucifixi.

Damasc.

Euthymius

9.

Notabile
pro expli-
catione re-
rum PP.

sub

sub quo later corpus Christi, quia videlicet Christi corpus in hoc Sacramento existit sub speciebus panis.

4. Vocant figurâ, non quod Christi corpus in eâ verè & realiter non cõtineatur, sed quod sit figura eiusdem corporis pro nobis crucifixi, quia corpus Christi sub vno statu potest dici figura sui ipsius considerati sub alio; vel ita vocari potest ratione externorum symbolorû, ratione quorum dici potest etiam quodammodo corpus Christi, vt illa particula, *quodammodo*, non excludat veritatem corporis, sed solum neget propriam speciem, & visibilem corporis formam. qua ratione dici potest in Eucharistia esse imaginem corporis Christi, quia nimirum illud later sub anigmate, non verò clarè apparet in propriâ specie, vbi obiter

Adverte Patres non dicere Eucharistiam esse solam figuram, vel solum signum corporis Christi, quod necesse esset hæreticis ostendere, si vellent quidquid efficere cõtra aperta Patrum testimonia, quæ asserunt Christi corpus in hoc Sacramento existere.

5. Quando Patres dicunt corpus Christi videri, tangit id intelligunt ratione specierum, vnde ex similibus locutionibus nō potest argui, quod Christus sit in Eucharistia solum repræsentatiuè.

6. Cum dicunt Eucharistiam repræsentare corpus Christi, nolunt quod repræsentet tanquam nudum signum rem absentem, sed quod præsens corpus exhibeat sub sensibilibus speciebus contentum.

7. Sæpe hac de re sunt obscurius locuti, quod nolent ethnicis hoc mysterium clarè explicare, vnde illis est familiaris hæc phrasis: *nō sumus fideles*. vide Aug. cõcionem 1. & 2. in Psal. 33. Theodoretum dialogo 2. vbi agens de hoc mysterio ait: *non oportet agere dicere, est enim verisimile adesse aliquos mysterijs non miratos*; vnde non debet quædã obscura eorum dicta in alienû sensum detorqueri, & contra aperta eorumdem vel aliorum Patrum testimonia vrgeri.

8. Eod quod agerent de re in Ecclesia certa, interdum paulo liberius sunt locuti, semper interim supponentes catholicam veritatem & sua verba in catholicum sensum ab alijs accipiendâ; quod sæpe vñ venire solet authoribus, qui de aliqua veritate indubitata, & de qua nulla est controuersia tractât. nam absque metu calumniæ paulo liberius loqui solent, & interdum solent yti vocibus in sensu minus proprio, vt ad aliud propositum bene scripsit Aug. lib. 1. contra Iulianum cap. 2. in medio, vbi de Ioanne Chrys. dicit: *disputat in Catholica Ecclesia non se aliter intelligi arbitrabatur, tali questione nullus pulsabatur, vobis nondum ligantibus securus loquebatur*.

Denique Patres aliqua huic Sacramento conuenientia applicantes corpori mystico, scilicet Ecclesiæ, nullo modo intendunt veritati huius mysterij derogare. Aliquo ex his modis possunt explicari quæ contra huius mysterij veritatem asserunt hæretici, si antecedentia & consequentia attentè considerentur. hic etiam

Adverte quod dum hæretici conantur soluere varia testimonia, quæ ex Patribus pro cõfirmatione catholice veritatis asseruntur, quibus hoc Sacramentum dicitur adorandum, repugnent sibi ipsis in aliâ heresi, quâ negant imagines posse adorari. nam si in Sacramento Eucharistiæ sint nuda signa & symbola, sequitur iuxta eorû principia hoc Sacramentum nullo modo posse adorari, cum imagines iuxta illos adorari nequeat; cum ergo hæretici explicant Patres docetes hoc Sacramentum adorandum, seu corpus Christi adorandum, quod ideo sit

adorandum quod Christi corpus in eo sit, vt in signo, omnino cõtinent imagines posse adorari, & proinde in eo puncto sibi non leuiter repugnant.

3. Probari etiam solet hæc veritas, eod quod sacerdotès dicantur Christi corpus conficere, vt docet Hier. epist. 85. ad Euagrium; item ex miraculis, quibus ostenditur idem corpus esse in hoc Sacramento. videri potest Cypr. serm. de lapsis & alij. 3. ex summâ curâ, quam semper adhibuit & etiamnum adhibet Ecclesia, ne hostiæ cõsecrata vel aliqua earumdem particula in terram decideret. 4. ex summâ curâ, quam veteres solebant adhibere, ne hoc Sacramentum vllò modo in manus infidelium deueniret. 5. eod quod fideles Eucharistiam suscipientes semper sibi persuasum habuerunt quod Christi corpus sumerent, quæ persuasio non fuit à Patribus correctâ, hæc & similia manifestè partim ostendunt, partim supponunt Christi corpus verè & realiter in hoc Sacramento.

Præter argumeta petita ab autoritate Patrum obijciunt hæretici varias ratiocinationes, quibus conantur ostendere fieri non posse, vt vnû & idem corpus sit in pluribus locis; sed id non repugnare fusi doceri solet in Philosophia. quod si intellectus non ita clarè capit, quâ ratione id fieri possit, nō statim debet negari. non videtur minus intelligibile, quomodo vna indiuidua, eaq; simplicissima natura per summam identificationem cõmunicetur tribus personis realiter inter se distinctis, quàm quod Deus vnû, & idem corpus in duobus locis vel bis constituat; item non minus videtur intelligibile quod Deus absque sui mutatione, & imperfectione naturam creatam in tempore sibi copulauit in vnitatem personæ: propter quæ tamen mysterium Trinitatis, & Incarnationis non debet negari. Maior est Dei potentia quàm angustia intellectus creati, & potissimum humani, capere possint, & indignè sentit de diuina maiestate & potentia, quisquis existimat eam non plura, vel alia posse, quàm is possit capere, concludens terminis suæ virtutis intellectuæ virtutem Dei, & concludens aliquid repugnare, si non capiat quomodo fieri possit. sed de hac re ageatur infra.

Dices Matth. 28. Angelus dixit: *non est hic surrexit enim: sicut dixit*, quod nō aptè diceretur, si vnû & idem corpus pluribus in locis esse posset.

Resp. negatiuè, quia Angelus noluit significare quid per diuinam potentiam fieri posset, vel non posset, sed quid factum esset, & solet fieri. cum enim homines non soleant duobus in locis collocari, bene monet mulieres Christum non esse ibi, nec ibi quærendum, ex eo quod resurrexerit, & recesserit; quia nihil erat necesse, cur præter communem eorum cursum corpus Christi pluribus in locis constitueretur.

Obijciunt etiam varia Scripturæ loca, quibus conantur ostendere hoc mysterium repugnare, Ioan. 16. dicitur: *relinquo mundum & vado ad Patrem*; ex quo videtur confici corpus Christi non esse verè & realiter in hoc Sacramento, si enim mundum reliquerit, & in cælum assumptus sit, non est in altari.

Resp. hunc Scripturæ locum, vel mysterium ascensionis, nō repugnare præsentia corporis Christi in hoc Sacramento; quia Christus per ascensionem solum subtraxit suâ præsentia visibili, & corporali modo, quo fuerat conuersatus cum Apostolis, & alijs, idq; solum vult Euangelista cap. citato, non verò vult negare omnē aliam rationē, quâ sit in hoc mundo in Eucharistia modo quodam spirituali, & inuisibili, & vt pulchrè tradit Trident. sess. 13. cap. 1.

10.

Prob. 5. conclus.

Non repugnat idem corpus esse in duobus locis.

Obiectio ex Matth. 28. Resp.

Obiectio ex Ioan. 16.

Resp. Per ascensionem Christi subtraxit suam præsentia visibili.

non pugnant inter se, ut ipse Saluator noster semper ad dexteram Patris in caelis asideat iuxta modum existendi naturalis, & ut multis nihilominus alijs in locis sacramentaliter praesens sua substantia nobis adsit, ea existendi ratione, quam eius verbis exprimere vix possumus, possibilem tamen esse Deo, cogitatione per fidem illustrata assequi possumus, & constanter credere debemus.

Obiectio altera.
Matth. 26.

Obijciunt 2. Matth. c. 26. post verba consecrationis calicis dicitur: dico autem vobis non bibam amodo de hoc gemmine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei, quod totidem pene verbis ponitur etiam apud Marcum cap. 14. igitur post consecrationem calicis in eo erat vinum, & non sanguis.

Resp.

Resp. neg. consequentiam, nam vel dicendum Matth. & Marcum verba suo loco non posuisse, cum Lucas cap. 22. ea ponat post esum Agni Paschalis ante institutionem huius Sacramenti, quo tempore placet varijs à Christo esse prolata; iuxta quorum sententiam non potest sumi argumentum ad probandum Christi sanguinem non esse in Eucharistia, vel concedendum Matth. & Marcum servare quidem ordinem & seriem rei gestae, ut voluerunt quidam Patres, inter quos August. tract. 25. in Ioan. qui censet Lucam locutum fuisse per anticipationem, & bene probat Valq. disp. 196. cap. 5. & 6. non tamen velle quod post consecrationem natura & substantia vini remanserit, sed citata verba referri ad vinum ante consecrationem in calice existens, hoc sensu: non bibam amodo vinum, quod in calice posui & sub cuius speciebus meum sanguinem vobis praebeui, donec resurgam, vel 3. possumus referre ad tempus subsequens consecrationem, ita tamen ut id non dicatur de vino ratione suae substantiae, sed solum ratione specierum, hoc sensu: non bibam amodo de eo, quod sub vini specie vobis praebeui; non enim est insolitum Scripturam aliquid vocare nomine rei, sub cuius forma apparet; sic Angeli apparentes in forma virili vocantur viri, Gen. 18. & 19.

Phrasi Scripturae saepe aliquid vocatur nomine rei, sub cuius forma apparet.

ARTICULVS II.

Virum in hoc Sacramento remaneat substantia panis & vini post consecrationem?

INQUIRIT, num simul cum corpore & sanguine Christi sub accidentibus remaneat panis & vini substantia, refertque sententiam quorundam id asserentium; sed

Respondet negatiue.

Resp. neg.

12.

Berengarius

tenet cum

corpore

Christi manere

panem &

vinum.

Notandum ergo Berengarium post retractationem sui erroris factam in Concilio Romano sub Nicolao 2. docuisse in Eucharistia Sacramento esse quidem corpus & sanguinem Christi, simul tamen remanere panis & vini substantiam, ut refert Guitmundus lib. 1. de veritate corporis & sanguinis Christi, & lib. 3. quod in Concilio Romano sub Gregorio 7. reuocauit.

2. Quidam alij, ut refert idem Guitmundus lib. 1. citato, censuerunt panem & vinum ex parte solum mutari in corpus & sanguinem Christi, eo quod iudicarent indignum carnem Christi sumi à peccatoribus, & proinde iudicabant partem, quae ab impijs sumitur non conuertere in Christi carnem, sed substantiam panis retinere, vel ut alij, panem per consecrationem conuerso redeunte ad suam naturam, cum accedunt impij.

3. Alij dixerunt panem in hoc Sacramento re-

Alij dixerunt quod a impijs sumitur, retinere substantiam panis.

manere vnitum hypostaticè Verbo diuino sicut est humanitas, cuius sententiae primū authorem Bell. lib. 3. de Eucharistia cap. 11. facit Rupertum Abbatem Tuitiensem, alij tamen censent fuisse Walarum sancti Anselmi cōtaneum, quod propugnat Vasquez disp. 180. cap. 1. num. 10.

4. Quidam Ioannes, Theologus Parisiensis, ut refert Waldensis tomo 2. cap. 65. docuit panem vnitum Verbo, non immediatè, ut vult praecedens sententia, sed mediante humanitate.

5. Lutherus, referente Bell. cap. citato, quamuis existimaret non pertinere ad fidem vtrum substantia panis remaneat in Eucharistia, censebat tamen probabilius remanere, & ita explicabat, ut interdum incideret in tertiam sententiam, interdum censeret ideo corpus Christi esse in Eucharistia cum pane, quia illud corpus propter vniōnem hypostaticam cum Verbo est vbique. Priorem explicandi modum tenet aliqui Lutherani, alij posteriorem, quorum posteriorum doctrina quantum spectat ad praesens institutum, non differt à sententia haereticorum negantium realem Christi praesentiam in hoc Sacramento, quamuis enim in eo differant, quod dicant humanitatem Christi esse vbique, & per consequens in pane, id tamen non censent fieri vi consecrationis, itaque iuxta illorum principia per verba consecrationis non ponitur Christi corpus in hoc Sacramento, sed tantum eius figura.

6. Aliqui dixerunt in hoc Sacramento remanere formam substantialem panis & vini, materiā illorum conuersā in corpus & sanguinē Christi, ita refert D. Th. infra art. 6. sine nomine authoris.

7. è contrario Dur. in 4. dist. 11. q. 3. existimauit per consecrationem corrumpi quidem formam panis & vini, sed simul cum eorumdem accidentibus remanere materiam.

Sed certā fide tenendum est per verba consecrationis ita poni sub specie panis corpus Christi, ut sub eadem substantia panis non remaneat, quod proportionē dicendum de sanguine, & vini substantia, definitur in Concilio Lateranensi, & refertur cap. Firmiter §. una, de summa Trinitate, vbi dicitur: cuius (scilicet Christi) corpus & sanguis in Sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, in Conc. Constantiensi sess. 8. in qua damnantur hi duo articuli Wicleff: Substantia panis materialis & vini materialis manent in Sacramento altaris & ceterum: Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem Sacramento. videri potest sess. 45. eiusdem Concilij, in qua praedicta condemnatio confirmatur. In Flor. decreto de Sacramentis dicitur: ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguine conuertuntur. In Trid. sess. 13. can. 2. si quis dixerit in sacrosancto Eucharistia Sacramento remanere substantiam panis & vini unā cum corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negaueritque mirabilem illam & singularem conuersionem totius substantiae panis in corpus, & totius substantiae vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini, quam quidem conuersionem Catholica Ecclesia apertissime transubstantiationem appellat, anathema sit in quo canone clarissime, & plenissime damnantur omnes recentiores sententiae, cum enim definiatur non remanere substantiam panis & vini, non solum damnatur error Berengarij, sed etiam eorum, qui dicebant illam remanere respectu partis, quae peccatoribus distribuitur; similiter sententia asserens panem hypostaticè vnitū verbo vel immediatè, vel mediatè; item sententia Lutheranorum qui censent Christi corpus

Alij manent panem vniū hypostaticè Verbo diuino.

Errores alij.

Cathol. veritas. Vnde dicitur: transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, in Conc. Constantiensi sess. 8. in qua damnantur hi duo articuli Wicleff: Substantia panis materialis & vini materialis manent in Sacramento altaris & ceterum: Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem Sacramento. videri potest sess. 45. eiusdem Concilij, in qua praedicta condemnatio confirmatur.

Flor.

decreto

de Sacramentis

dicitur: ipsorum

verborum

virtute

substantia

panis in

corpore

Christi, &

substantia

vini in

sanguine

conuertuntur.

In Trid.

sess. 13.

can. 2.

si quis

dixerit

in sacrosancto

Eucharistia

Sacramento

remanere

substantiam

panis &

vini unā

cum corpore

& sangui-

ne Domini

nostri Iesu

Christi, nega-

ueritque mi-

rabilem illam

& singularem

conuersionem

totius substan-

tiae panis in

corpus, &

totius substan-

tiae vini in

sanguinem,

manentibus

dumtaxat spe-

ciebus panis

& vini, quam

quidem con-

uersionem Ca-

tholica Ecclē-

sia apertissime

transubstanti-

ationem appella-

at, anathema sit

in quo canone

clarissime, &

plenissime dam-

nantur omnes re-

centiores senten-

tiae, cum enim

definiatur non

remanere substan-

tiam panis & vini,

non solum dam-

natur error Be-

rengarij, sed etiam

eorum, qui dice-

bant illam rema-

neret respectu

partis, quae pec-

ccatoribus distri-

buitur; similiter

sententia asserens

panem hypostati-

cè vnitū verbo

vel immediatè,

vel mediatè;

item sententia

Lutheranorum

qui censent Chri-

sti corpus